

Maniffesto UCU Cymru

Dibynnu ar Ddyfodol Gwell

CYFLWYNIAD

P'un a edrychir ar hyn o safbwynt Covid, chwyddiant neu galedi ariannol, mae ein haelodau a'n dysgwyr wedi profi argyfwng diddiwedd yn rhy aml dros y degawd diwethaf. Mae UCU Cymru yn cofio'r gobaith cynnar a ddaeth wrth i ni adael y pandemig. O edrych ar y sefyllfa ar ôl i ddiswyddiadau, cyrsiau'n cau a chaledi myfyrwyr yn effeithio ar gymaint, efallai y gallwn ddyheu yn gyfiawn am yr addewid cynharach o 'adfer a arweinir gan gydraddoldeb'.

Yn ystod cyfnodau fel hyn, weithiau mae'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau yn camgymryd anobaith am bragmatiaeth. Gall yr iaith ganlyniadol o 'benderfyniadau anodd' gelu rhesymeg sy'n mynnu realiti o enillwyr a chollwyr a orfodir yn wleidyddol.

Gan gredu yng ngrym trosglwyddadwy addysg, mae UCU Cymru yn gofyn i bob plaid wleidyddol wrthod y gêm swm sero a choleddu rhaglen fwy uchelgeisiol ar y cyd.

Gan edrych ar ddau lwybr cwbl wahanol, mae'r cyntaf yn cynnwys gweithlu wedi'i ymddieithrio, heb y sgiliau sylfaenol ac uwch i ymgysylltu â thechnolegau newydd. Yn y senario hwn, mae mwy o anghydraddoldebau cyfoeth, pŵer a chyfleoedd i gyd yn anochel.

Yn ffodus, mae canlyniad arall – yr un sy'n arwain at economi fwy dynamig a chynaliadwy, lle mae bywiogrwydd ac arloesedd yn gwasanaethu dibenion llesiant a ffyniant ehangach.

Mae addysg uwch a phellach eisoes yn trosglwyddo cyfleoedd bywyd, gan atgyfnerthu cydlyniant cymdeithasol ac yn llywio amodau hanfodol ar gyfer llwyddiant economaidd. Mae dysgu o fudd i bawb o bob oed o ran cyflogadwyedd, llesiant a hunanhyder.

Dyma pam fod UCU Cymru yn ymgyrchu dros fwy o fuddsoddiad cyhoeddus yn y sector addysg ôl-16, yn ogystal â chyflog teg a llwythi gwaith y gellir eu trin ar gyfer ein haelodau.

Gan groesawu sefydliad Medr, mae UCU Cymru yn cydnabod bod y fantais enfawr o gael system drydyddol yn seiliedig ar ei phosibilrwydd o alluogi dysgwyr o gefndiroedd amrywiol

i gyrraedd yr un lleoliad drwy amrywiaeth o wahanol deithiau. O ganlyniad, a gyda'r cysyniad a'r asesiad cywir, nid oes unrhyw reswm pam na ddylai prentis ifanc 14 oed a ymddieithriondd o'r ysgol yn flaenorol, allu datblygu hyd at lefel 6.

Yn yr un modd, rydym yn cynnig rhaglen newydd gyffrous lle y bydd Llywodraeth Cymru a Medr yn ariannu prifysgolion i ddatblygu rhaglenni cydweithredol penodol mewn lleoliadau addysg gynradd, uwchradd a phellach. Er y gall sefydliadau unigol gyrraedd ar ffocws sydd orau ar gyfer eu cryfderau, rydym yn rhagweld rhwydwaith cenedlaethol o ddarlithwyr ar-lein, ymweliadau astudio, cynlluniau mentora a chyfleoedd eraill ar gyfer ymholiadau annibynnol wedi'u tywys.

Gyda chyn lleied o bobl ifanc yng Nghymru sy'n mynd i brifysgol, credwn fod y gwaith hwn yn gofyn am adnodd sy'n gymesur â graddfa'r broblem. Wedi'r cwbl, er bod y llywodraeth yn gallu deddfwriaethu a masnachu undebau, bargeinio ar y cyd, bydd y buddiannau yn ansicr os na fydd gwybodaeth, tueddiadau hanfodol na chymwyseddau trosglwyddadwy gan y gweithlu i ffynnu mewn diwydiannau yn y dyfodol agos.

Yn wir, caiff cyflwr economi Cymru ei bennu gan sgiliau'r bobl y mae ein haelodau yn eu haddysgu. Boed mewn perthynas â hydrogen neu gynnyrch ynni alltraeth, cyfnodau prysur a phrosiectau atal diffygion sgiliau a phosibiliadau cyfyngol. Yn hynny o beth, nid ydym yn gorliwio pan fyddwn yn honni bod y daith i gyflawni gwaith teg a chynnydd mewn cynhyrchiant yn rhedeg drwy golegau a phrifysgolion Cymru yn y pen draw.

Fodd bynnag, gellir ond sicrhau'r llwybr yma drwy bartneriaeth gymdeithasol, contract cymdeithasol a llywodraethu cadarn sy'n sicrhau nodau hirdymor cadarn yn hytrach na llwyddiant dros dro.

Ar ei gorau, mae addysg yn rhyddhau meddyliau, yn darparu cyfleoedd bywyd ac yn arloesi gwybodaeth werthfawr a syniadau newydd. Mae angen diffiniad newydd sy'n mynd y tu hwnt i ystadegau ar daenlen ac yn cyrraedd cydnabyddiaeth ehangach o ran y datblygiad personol a chyfunol sy'n gysylltiedig ag addysg.

Gan gasglu profiadau bob dydd dysgwyr a'n haelodau, mae UCU Cymru wedi nodi saith datrysiad ymarferol sydd wedi'u dylunio i gadw popeth sy'n dda tra hefyd yn cyflwyno newid priodol.

Addewid 1: Addysg Uwch – Adfer y Sylfeini

Mae tua 30% o bobl ifanc Cymru yn mynd i brifysgol rywle yn y DU. Mae hyn o gymharu â 40% yng Ngogledd Iwerddon ac ychydig o dan 50% yn Llundain Fwyaf. O ystyried bod economi Cymru yn cynnwys 51% o raddedigion yn y gweithlu, mae'n amlwg ein bod yn wynebu diffyg sgiliau sy'n bygwth gwaethygu anghydraddoldebau rhanbarthol ac yn atal datblygiad 'canol coll' yng Nghymru – BBaCh canolig wedi'i reiddio mewn cymdeithas.

Yn erbyn y cefndir hwn, mae rhai prifysgolion yn ceisio codi eu tariffau a chodi eu niferoedd er mwyn denu mwy o'r 'farchnad ryngwladol'. Mae UCU Cymru yn croesawu'r cyfraniad diwylliannol a deallusol enfawr a wnaed gan fyfyrwyr rhyngwladol. Maent yn cyflwyno doethineb newydd i'n campws yn ogystal â chyfoethogi cymunedau Cymru.

Ar yr un pryd, ni allwn fyth derbyn model busnes sy'n dadfuddsoddi mewn dysgwyr Cymraeg er mwyn cael mwy o farchnad ansefydlog yn ei hanfod sy'n destun amrywiadau ariannol, cwympiad geoleidyddol a ffactorau negyddol gwleidyddol domestig.

Mae ein prifysgolion yn haeddu sylfeini mwy cadarn a chael eu hariannu'n briodol i weithio gydag ysgolion a cholegau i'r graddau y gall unrhyw blentyn Cymraeg fod yn awyddus yn realistig i gael addysg brifysgol os byddant yn dewis hynny.

Rydym yn gofyn i bob plaid weithio gyda Medr i gyfartalu cyfranogiad dysgwyr addysg uwch gyda Gogledd Iwerddon erbyn diwedd y 7fed Senedd.

Gellir cyflawni hyn drwy ailbwrpasu Seren, symleiddio llwybrau i annog cynlluniau recriwtio dysgwyr galwedigaethol addysg uwch, diwygio cymorth i fyfyrwyr i gymell astudiaethau mewn prifysgolion yng Nghymru ac ariannu sefydliadau i gydweithredu'n fwy agos ag ysgolion a cholegau.

Addewid 2: Addysg Bellach – Rhyddhau Athrawon i Addysgu

Gan gydweithio ag ysgolion, busnesau a phrifysgolion, mae ein colegau yn asgwrn cefn ar gyfer darpariaeth sgiliau hanfodol a chanolradd ledled Cymru. Fodd bynnag, mae cyfres o setliadau cyllideb anodd wedi torri'n ôl ar wasanaethau proffesiynol, gan gynnwys darlithwyr yn cael y baich o waith ychwanegol.

Ar y cyd â heriau ychwanegol yn sgil cyflwyno'r Ddeddf ADY a materion ymddygiad dysgwyr hydredol a ddaeth i'r amlwg o'r Pandemig, nid yw llawer o ddarlithwyr colegau yn gallu digolledu, adfer na myfyrio.

Mae ymarferwyr eisoes yn gweithio i raddau helaeth ac yn cefnogi gwasanaethau cyhoeddus dan straen. Mae dyletswyddau bugeiliol yn aml yn cynnwys ymyriadau iechyd meddwl a llesiant, mwyafu incwm a gwaith cymhleth eraill a gafodd ei gynnal yn draddodiadol gan gwnselwyr a gweithwyr cymdeithasol. Mae'r amser wedi dod i godi rhywfaint o'r baich ac adfer athrawon i sefyllfa lle y gallant addysgu'n iawn.

Ar y cyd â Medr, rhaid i Lywodraeth Cymru arwain y broses o fynd i'r afael â llwyth gwaith.

Gofynnwn i bob plaid ymrwymo i raglen fuddsoddi i gefnogi gwasanaethau tra'n osgoi gostyngiad yn nifer y staff ar gyfer darlithwyr. Ymhellach, adfer sicrwydd a sefydlogrwydd, gofynnwn hefyd i chi ymrwymo i setliad ariannol o bum mlynedd o ymylon amrywiol.

Rhaid trosglwyddo'r amser sy'n cael ei arbed i gefnogi addysg broffesiynol a gwirioneddol, gan fuddsoddi mewn cymunedau o waith ymchwil ymarferol a gweithredol.

Addewid 3: Partneriaeth Gymdeithasol – sgiliau arloesi ac ysgogi o'r Isod

Caiff y 'Ffordd Gymreig' o bartneriaeth gymdeithasol bellach ei hymgorffori ym mlaenoriaethau'r llywodraeth ac yng nghynllun Strategol Medr.

Mae prosiectau partneriaeth gymdeithasol UCU Cymru ar y cyd â Choleg Cambria er enghraifft yn dangos llwyddiant y bartneriaeth. Mae cydberthnasau sy'n canolbwyntio ar ddatrysiadau yn lleihau'r risg o drafferthion yn ogystal â darparu amodau ar gyfer arloesedd.

Gofynnwn i bob plaid ymrwymo i ddilyn a datblygu'r agenda partneriaeth gymdeithasol yn y sector trydyddol, er mwyn i bob coleg a phrifysgol fwynhau cyfle i fod yn rhan o bartneriaeth wirioneddol yn y 7fed Senedd.

Yn yn un modd, mae'r argyfwng ariannol o fewn addysg uwch yng Nghymru wedi tynnu sylw at y trefniadau llywodraethu addysg uwch gorau a gwaethaf. Er bod rhai sefydliadau wedi agor eu llyfrau ac wedi gweithio gydag undebau llafur fel partneriaid creadigol, mae eraill wedi syrthio'n ôl ar dictadau rheoli er mwyn mynd i'r afael â chynlluniau sydd heb eu profi.

Mae'r degawdau diwethaf yn dangos tueddiad o dwf sylweddol o fewn addysg uwch yng Nghymru. Ymhellach, lle mae sefydliadau wedi camgyfrifo, caiff y dysgwyr a'r staff eu gadael yn rhy aml o lawer i ddelio â'r gost. Mae UCU Cymru yn credu mai dim ond drwy ddemocrateiddio trefniadau llywodraethu'r brifysgol y gellir torri'r cylch hwn.

Yn ogystal â hyrwyddo cynlluniau tymor canolig a hirdymor, gall y trefniadau llywodraethu democrataidd fanteisio ar yr arbenigedd isod a gweithredu i sefydlogi'r sector.

Gofynnwn i bob plaid ymrwymo i Gomisiwn y Senedd gyda'r cylch gwaith i archwilio sefyllfa bresennol trefniadau llywodraethu prifysgolion. Gan archwilio cymharwyr y DU a Rhyngwladol, bydd y Comisiwn yn adrodd i Ysgrifennydd y Cabinet a Medr yn ystod dwy flynedd gyntaf y Senedd newydd.

Addewid 4: Cyflog Cydradd – Asgwrn Cefn Heddwch Diwydiannol

Ers ei sefydlu yn 2005, mae cyflog cydradd rhwng athrawon ysgol a darlithwyr colegau Cymru wedi sicrhau 20 mlynedd o heddwch diwydiannol yn ein colegau.

Mae hyn yn hanfodol o ystyried y rôl anghymesur fwy y mae ein colegau yn ei chwarae wrth ddarparu cymwysterau a phrentisiaethau galwedigaethol yn ogystal â'r mwyafrif o'r arholiadau Safon Uwch a gynhelir yng Nghymru.

Gan gyfeirio at streiciau rheolaidd yn y sector yn lloegr, mae UCU Cymru yn gofyn i bob plaid ymrwmo i gynnal cyflog cydradd yng Nghymru.

Addewid 5: Technolegau Newydd – Ymgysylltu â'r Pwynt Dylunio

Mae datblygu technolegau newydd yn agor y ffordd i gael cyfleoedd sylweddol ym meysydd addysgeg a lleddfu beichiau gweinyddol. Fodd bynnag, mae cyflymder y gweddnwedd yn cynnwys risgiau yn ogystal â thalu ar ei ganfed.

Mae'n amlwg y daeth un o'r cyfnodau cydweithio a phartneriaeth mwyaf cynhyrchiol i'r amlwg o bwysigrwydd cadw addysg yn agored yn ystod y pandemig. P'un a edrychir ar hyn o safbwynt addysgiadol neu foesegol, mae'n amlwg bod ymarferwyr a'u hundebau llafur wedi'u gosod yn berffaith ar gyfer nithio yr hyn na ellir gweithio arno tra hefyd yn cynnal newid cadarnhaol.

Yn hytrach na gosod newidiadau 'o'r brig i lawr', mae UCU yn credu y caiff y datrysiadau gorau eu cyflawni pan fydd ymarferwyr, rheolwyr a darparwyr yn gweithio gyda'i gilydd fel partneriaid creadigol.

Wrth ddechrau ar brosiectau newydd, gofynnwn i'ch plaid ymrwmo i gynnwys staff a'u hundebau cynrychioli yn ystod y pwynt dylunio.

Gellir cyflawni hyn yn hawdd os bydd naill ai Llywodraeth Cymru neu Medr yn dangos traddodiad partneriaeth gymdeithasol i'r cynigwyr yn ystod cyfnod tendrau drwy ofyn am ddrafft bras mewn perthynas ag ymgysylltu â'r sector mewn perthynas â chontractau digidol dros £100,000. Yn yr un modd, rhaid i Gyfarwyddwr Partneriaeth Gymdeithasol Llywodraeth Cymru fod yn gyfrifol am ddarparu hyfforddiant diwrnod i'r cynigydd llwyddiannus.

6: Deddfwriaeth Ariannol – Sicrhau bod yr adnodd yno

Er bod UCU Cymru wedi croesawu'r syniad ei bod yn hanfodol diwygio Deddf ADY, mae wedi dod yn amlwg ers hynny na roddwyd digon o adnoddau i gefnogi'r broses o'i roi ar waith. Yn yr un modd, mae Rheoliadau cymwysterau sylfaenol a gafodd eu drafftio'n wael ym maes Addysg Bellach wedi ansefydlogi darlithwyr a rheolwyr colegau drwy anghymwyso cymwysterau TAR o brifysgolion dibynadwy y DU.

Mae UCU Cymru yn nodi sut mae ymgynghoriadau presennol eisoes yn cynnal asesiadau o effaith ar gydraddoldeb a chostau. Fodd bynnag, mae angen dybryd i asesu a gwarantu'r adnoddau priodol y tu hwnt i gamau gweithredu ar unwaith.

Mae UCU Cymru yn gofyn i'ch plaid ymgysylltu â phob maes o'r sector mewn ymarfer asesu costau ac effeithiau iawn a dim ond i ddeddfu pan fydd yn amlwg bod cyllid hirdymor ar gael i gyflenwi'r gost.

Addewid 7: Dysgu Teuluol

Gan ymateb i Ddrafft Strategaeth Tlodi Plant Llywodraeth Cymru yn 2023, gwnaeth UCU Cymru nodi proses lle roedd teuluoedd un rhiant (dan arweiniad mamau yn ôl pob golwg) wedi ymbellhau mwy o waith ac addysg teg a oedd yn talu'n dda. Gan archwilio'n gryno y berthynas rhwng tlodi a thrawma, gwnaethom esbonio sut mae'r system cymwysterau cyfredol yn atgynhyrchu tlodi drwy gyflwyno 'arswyd dysgu gydol oes' ymhlith llawer o'r plant anghymesur tlawd nad ydynt yn ennill 'Gradd C' ar lefel TGAU.

Gan ddefnyddio dull modelu teulu cyfan, gwnaethom archwilio amrywiaeth o fesurau unioni a all ail-ymgysylltu rhieni a phlant ar y cyd mewn profiad dysgu buddiol, tra hefyd yn mynd i'r afael â methiannau systematig sy'n atal cyfranogiad a chyfraniad at droi cefn ar gyfleoedd addysgiadol.

Ers hynny, mae Gwasanaeth Dysgu Teuluol Cyngor Caerdydd wedi dangos yr hyn y gellir ei gyflawni pan fydd darparwr yn defnyddio dull systematig sydd wedi'i deilwra i rhythm bywydau go iawn y rhieni. Y gwirionedd yw y gall dysgu yn aml fod yn heintus. Gyda mwy o hyder, daw hunanhyder ym mhositbilrwydd y dyfodol, gyda rhai dysgwyr yn mynd yr holl ffordd i brentisiaeth neu'r brifysgol. Ceir digon o dystiolaeth i ddangos yr effaith fuddiol ganlyniadol ar gyfer y plentyn.

Wrth gydnabod yr angen i fynd i'r afael â thlodi rhwng cenedlaethau ar unwaith, rydym yn credu y bydd Ysgolion Cymunedol mewn sefyllfa unigryw o gael cynnig rhaglen ddysgu deuluol sy'n gosteffeithiol.

Gofynnwn i'ch plaid ymrwymo i Gomisiwn y Senedd ar addysg oedolion gyda ffocws arbennig ar ddysgu teuluol. Yn ogystal â datblygiad Strategaeth Dysgu Oedolion yng Nghymru, mae'n rhaid i'r ymchwiliad ystyried sut y gall incwm datganoledig fod yn fuddiol i'r rhai anoddaf i'w cyrraedd.

